

# استادانه

محتوای خوب از ما، نهره خوب برای شما

تربیت دینی در دوره دبستان و دبیرستان - محمود نوذری

## دوست عزیزم، خریدار محترم و خواننده گرامی

از اینکه این فایل رو خریداری کردی و داری ازش استفاده میکنی متشکرم، اما اگه بدون اینکه فایل رو خریداری کنی داری ازش استفاده میکنی اینو بدون که استادانه برای این فایل خیلی زحمت کشیده و اونو به صورت اختصاصی تولید کرده نه مثل خیلی از سایتها از دیگران کپی کنه برای همین اصلاً راضی نیست ازش استفاده کنی!

اگه دوست داری ازش استفاده کنی همین الان به سایت استادانه به آدرس زیر برو و مبلغش رو پرداخت کن و با خیال راحت ازش استفاده کن، کافیه اسم فایل رو داخل سایت سرچ کنی و اونو بخری

[www.OSTADANEH.com](http://www.OSTADANEH.com)



توجه توجه

## فهرست

- فصل اول: مبانی انسان‌شناختی تربیت دینی ..... ۲
- فصل دوم: مبانی تدین‌شناختی و روان‌شناختی تربیت دینی ..... ۷
- فصل سوم: مفهوم تربیت دینی و عناصر الگوی برنامه درسی تربیت دینی ..... ۱۰
- فصل چهارم: تربیت دینی در دوره دبستان ..... ۱۳
- فصل پنجم: الگوی تربیت دینی در دوره دبستان ( ۷ تا ۱۲ سالگی) ..... ۱۷
- فصل ششم: شکل‌گیری و تحول ایمان در دوره دبیرستان ..... ۱۸
- فصل هفتم: الگوی تربیت دینی در دوره دبیرستان (۱۸-۱۲ سالگی) ..... ۲۱

## فصل اول: مبانی انسان‌شناختی تربیت دینی

۱- مقصود از رویکرد فطری نگر در تبیین حقیقت انسان چیست و چه تفاوتی با سایر رویکردها دارد. تفسیر علامه طباطبائی از آن چیست؟

پاسخ: در دیدگاه پیروان صدرا جهان هستی ساختاری توحیدی دارد که مشتمل بر خداوند و افعال او است. جهان آفرینش با مراتب متعدد مشتمل بر وجود خدای متعال است. هرچه در مراتب پایین تر هستی است از ناحیه او نازل شده و وجودی مستقل از وجود خداوند ندارد. همه موجودات در سلسله مراتب جایگاه مشخصی دارند که قابلیت ارتقا ندارند مگر انسان که حیات خود را از پایین ترین مرتبه آغاز کرده و می تواند به بالاترین مرتبه وجودی ارتقا یابد. انسان حیات خود را قبل از حضور در دنیا آغاز کرده و حیات معنوی و الهی را در عالمی روحانی و قدسی تجربه کرده است. انسان موجودی مادیست که حامل استعداد الهی است

دیدگاه علامه طباطبائی درباره ماهیت نظام هدایت فطری در انسان با توضیح ایشان درباره فطرت به معنای آفرینش و پیراهن انسان معلوم میشود، وی بیان می کند که هر کدام از انواع موجودات این جهان زندگی و بقای مخصوص به خود را دارند. انسان نیز مانند سایر موجودات در زندگی خود مسیری ویژه و منحصر به فرد خود را دارد و مجهز به تجهیزاتی است که او را به سمت آن مقصود هدایت می کند.

## ۲- حقیقت انسان در چارچوب انسان شناسی فطری چگونه تبیین می شود؟

پاسخ: طبق این دیدگاه همه موجودات در سلسله مراتب هستی جایگاه مشخصی دارند و نمی توانند ارتقای وجودی از جهت کمال پیدا کنند مگر انسان که حیات خود را از پایین ترین مرتبه وجود آغاز می کند و استعداد آن را دارد که مظهر اسن جامعه الهی یعنی خلیفت الله شود و به بالاترین مرتبه وجودی ارتقا یابد. انسان حیات خود قبل از حضور در دنیا آغاز کرده و در آنجا حیات معنوی و الهی را در عالمی روحانی و قدسی تجربه کرده است. مرتبه مادی انسان تنزل یافته مرتبه الهی آن است و با تنزل از مرتبه الهی اش از مقام اصلی اش بی خبر شده و فراموش کرده که اصل و منزل اصلی اش کجاست و خودش را با چهره مادی می شناسد و با آگاهی حضوری از خود و نیازهایش فعالیتش را برای برآوردن نیازهایش شروع می کند. با تحقق تدریجی انسان در عالم طبیعت و ظهور تعلقات مادی حجابی بر شناخت گرایش ربوبی انسان کشیده می شود که مانع ظهور و بروز آن میشود. راه خروج از آن نیز تغییر در تعلقات و دلبستگی ها است. به هر میزان انسان از تعلقات مادی رها شود به همان اندازه نیز معرفت و محبت الهی دوباره در جان او متجلی می شود.

### ۳- در فرآیند اندیشه ورزی درباره جهان مادی و کشف آن، چگونه نیاز به شناخت خداوند به عنوان پدید آورنده و خالق جهان در انسان به وجود می آید؟

پاسخ: گرایشی در مقام اندیشه ورزی و کشف جهان در انسان وجود دارد که به تدریج وی را به سوی پدید آورنده ای با علم و قدرت نامحدود سوق می دهد و تمایل ناهشیار و غیر عمدی کودک به شناخت هستی و حیات برتر را به فعالیتی هشیارانه و عمدی تبدیل می کند. توضیح اینکه انسان در مقام عقل ورزی به طور خودکار در جستجوی شناخت واقعیت ها از طریق علت پدیدآورنده ها نیست بلکه به طور فطری در جستجوی سازماندهی به واقعیت ها و کشف علت آنها است که می تواند تا رسیدن به شناخت واقعیت غایی و آرمانی استمرار داشته باشد

### ۴- نقش گرایش به لذت و سعادت نامحدود را در سوق دادن انسان به سوی خدا توضیح دهید؟

پاسخ: تمایل به لذت، سعادت و کمال نامحدود گرایشی است در انسان که سبب می شود در هر خواسته ای انسان در جستجوی مصداق کامل و بی عیب و نقص آن خواسته برمی آید حیات دائمی را طلب می کند و زمانی که در جستجوی علم بر می آید کشف کنه و ذات پدیده مورد مطالعه را خواستار است و زمانی که در جستجوی قدرت بر می آید تسلط کامل و بدون نقصان آن را تقاضا می کند. این نیرو مرکب راهواری است که خداوند در هنگام آفرینش انسان در سرشت وی نهاده و او را به سوی کمال نهایی هدایت می کند. این تمایل از همان آغاز تولد در کودک آشکار می شود.

میل به برخورداری از لذت که جهت گیری نامحدود دارد او را به جستجوی لذت نامحدود و میدارد و سبب می شود از همان آغاز در جستجوی ارضای کامل بر آید

### ۵- فرایند شکل گیری ایمان انسانی (ساخت هدف و معنای زندگی) در نظام روانی انسان چگونه است؟

پاسخ: خداوند عشق به زندگی سعادتمندانه نامحدود در انسان نهاده ولی انسان ها نه مصداق آن را می شناسند و نه مفهوم آن را و زحمت ساختن آن را به عهده خودشان گذاشته است. انسان ها بر خلاف حیوانات خود باید سختی و لذت پرشش از چپستی معنای زندگی و ساختن معنای زندگی را تحمل نمایند. برای رفع این نیاز خداوند گرایشی فطری در عقل عملی انسان نهاده که پس از ظهور نیازها در نظام روانی وی فعالیت خود را برای ساخت دانشی درباره چگونگی رفع نیاز و ارتباط با جهان خارج برای برآوردن آن آغاز می کند. این نیرو همه انسان را به سوی ساختن ایمان انسانی در اشکال مختلف دینی و غیر دینی آن سوق می دهد و موجب

پیدایش انواع ایمان ها در طول زندگی بشر شده و همچنین موجب ساخت ساختمان نظام باورها و ارزش های ایمانی میشود که شامل گام های زیر است:

گام اول: انسان در جستجوی امری بر می آید که بتواند خواسته های او را برآورده سازد. این امور شامل علم و دانش، ارزش سیاسی، ارزش زیباشناختی و هنری، ارزش اجتماعی، ارزش های اخلاقی و الهی میشود.

گام دوم: پرداختن به تامل و ارزیابی درباره اینکه کدامیک از این امور ارزشمندتر است و یکی را که به پندار فرد در برآوردن نیازهایش از بقیه توانمند تر است را به عنوان هدف زندگی گزینش میکند.

گام سوم: برطبق ارزشی که برای او مهم تلقی شده به زندگی خود در سایر ابعاد معنا می بخشد.

**۶- چرا گرایش به ترجیح حق، خیر و زیبایی بر باطل، شر و زشتی (تبدیل ایمان انسانی به ایمان دینی) در بسیاری موارد فعلیت پیدا نمی کند و موجب ترجیح حق، خیر و زیبایی بر باطل، شر و زشتی نمی شود؟**

پاسخ: زیرا اثر این گرایش ها در زمان طفولیت در اشکال طلب محبت، اعتماد، آرامش، امنیت، حفظ بقا و خوش عهدی، مهر، گرمی، صمیمت دست ها و طیف دیگری از احساسات ظاهر می شود در حالی که کودک نه مصادیق آنها را می شناسد و نه مفاهیم آنها را، در واقع نحوه آفرینش انسان به گونه ای است که اینها را به او فهمانده اند و طلب آنها را در او قرار داده اند. با رشد عقلی، کودک با مصادیق حق، خیر و زیبایی آشنا می شود و آنگاه نسبت به آنها معرفت پیدا می کند. وجود نیروی تشخیص حق از باطل و خیر از شر در انسان به معنای فعلیت خود به خودی آنها نیست و مانند هر نیروی دیگری به زیست بومی (روابط مطلوب شخصی و اجتماعی) نیاز دارند که در آنها رشد کنند و توانایی لازم را برای انجام ماموریتی که به عهده آنها گذاشته شده کسب کنند.

**۷- گرایش فطری-انفعالی برای تبدیل ایمان عقلی به قلبی و شکل دهی به احساسات دینی، چه زمانی در انسان ظاهر و موجب تجربه طیفی از احساسات دینی می شود؟**

پاسخ: این گرایش در زمانی در انسان ظاهر می شود که انسان در موقعیتی قرار می گیرد که محدودیت ها و نقصان های حیات مادی و عظمت حیات معنوی و الهی را درک کند و زمینه ناخرسندی از وضعیت موجود در وی فراهم شود.

۸- نقش دین (آموزه های قرآنی) در کمک به رویش هسته اولیه فطرت الهی و تبدیل آن به حیات طیبه چگونه است؟

پاسخ: نقش دین در رویش بذر الهی و تبدیل به حیات طیبه در ابعاد زیر تجلی میابد:

الف) یادآوری ساختار توحیدی جهان و انسان که از نگاه قرآن هستی ساختاری توحیدی است و معادل با خداوند و تجلیات اوست

ب) یادآوری جنبه تاریخی حیات زمینی

ج) پاسخ دهی به نیاز نیروهای فطری در فرایند کسب ایمان

د) دعوت به تفکر و ارزیابی باورهای اجتماعی متعلق به بافت اجتماعی که در آن زندگی می کند

ه) تبیین تاثیر عمل انسان بر کل هسای و بازگشت تاثیر آن به انسان در حیاط دنیوی و اخروی

۹- دو الگو برای تبیین نقش عوامل اجتماعی در شکل دهی به ایمان نام ببرید و توضیح دهید در چارچوب انسان شناسی فطری چه الگویی پیشنهاد شده است.

الف) مدل تناظری      ب) مدل استقلالی

در چارچوب انسان شناسی فطری کودک و نوجوان در کسب ایمان نه منفعل محض هستند و نه استقلال تام دارد بلکه عواملی مثل سطح تحول یافتگی نیروهای درونی، تمایلات فردی در توجه به امور ماوراءالطبیعی و غنای بافت اجتماعی از تجلیات دینی در ساحت های گوناگون زندگی شکل گیری ایمان و تحول در آن را در قالب یک مدل متفاوت عینیت میبخشد. این الگوی شکل گیری ایمان در تعامل نیروهای فطری و عوامل اجتماعی به وجود می آید.

۱۰- عوامل ماوراءالطبیعی موثر بر شکل دهی به ایمان را نام ببرید و نقش آنها را توضیح دهید .

پاسخ: مراد از عوامل ماوراءالطبیعی خداوند، فرشتگان و شیاطین اند که فراتر از امور طبیعی اند و برای انسان ملموس و حسوس نیستند ولی پیوسته در تعامل با انسانند و در تربیت انسان تاثیر دارند. آنان در سعادت و شقاوت انسان و جامعه نقش دارند و رابطه شان با انسان و جامعه رابطه ای طولی است بدین معنا که چون انسان اراده خیر کند فرشتگان در آن امتداد او را یاری می کنند و چون انسان اراده شر کند شیاطین در آن امتداد یاریگرش می شوند ولی هیچ یک بر انسان مسلط نیستند و تا انسان خود راه نفوذ آنان را باز نکند آنان نمی توانند آدمی را به سوی خیر و شر ببرند.

## ۱۱- شرط اساسی ظهور و بروز نیاز به شناخت خداوند و شوق به ارتباط با او در نظام روانی انسان چیست؟

پاسخ: انسان به طور فطری از وجود خالق و پدیدآورنده اش آگاهی دارد و می داند خداوند خالق اوست. این آگاهی در جایی بیشتر پیدا میشود که انسان به تفکر درباره‌ی آفریننده و خالق موجودات بزرگ مثل آسمان ها و زمین می پردازد یا از او درباره منشأ و خالق آنها پرسش شود، زیرا ذهن انسان در زمان پرسش از خالق موجودات بزرگ به طور طبیعی در جستجوی موجودی بر می آید که از دانایی و توانایی لازم برای این کار برخوردار باشد و ناگزیر خدا یا موجودی با علم یا قدرت خداوند به عنوان آفریننده معرفی می کند.